

DIJALOG INOVATORA I LIDERA

Tehnologija zasnovana na blokčeju mogla bi uskoro da redefiniše poslovanje sve većeg broja kompanija

Razgovarao MIŠA BRKIĆ

Digitalna transformacija, a posebno tehnologije kao što su blokčejn i veštačka inteligencija, i ove godine bila je u žiži interesovanja svetskog skupa u Davosu. Na dva panela učesnica je bila i prof. dr Ana Trbović, suosnivačica firme Grid Singularity i profesor na fakultetu FEFA.

Ta firma je 2018. godine dobila priznanje „tehnološki pionir“ Svetskog ekonomskog foruma za pokretanje Energy Web Foundation, globalne digitalne platforme u energetici zasnovane na blokčeju tehnologiji. Prvi panel bio je vrsta radionice s firmama koje prave skoro četvrtinu svetskog godišnjeg proizvoda – direktorima i predsednicima UO Banke Amerike, Dojče banke, Merska, Simensa, Orsteda, Nestlea... – koji žele da uvedu ili dodatno razviju poslovanje na osnovu blokčeju tehnologije.

Tema drugog panela bila je razvoj inovacija u Evropi a dr Ana Trbović bila je jedina predstavnic privrede uz komesara EU za inovacije, potpredsednike vlada Belgije i Portugalije i ministarku privrede Španije.

„Bila je to prilika za predstavnike korporacija da čuju šta mi radimo i da razmotre uvođenje blokčeju tehnologije u poslovanje, odnosno da prošire već započete projekte kao što je slučaj Banke Amerike. Pored panela, imala sam bilateralne sastanke s direktorima velikih elektroprivreda i drugih energetske firmi, kao i direktorima iz drugih industrija koji su izrazili interesovanje da se priključe našoj digitalnoj platformi. Priznanje Svetskog ekonomskog foruma, ali i činjenica da našu platformu već koriste poznate firme kao što je Šel, stavlja me u privilegovanu poziciju kada je u pitanju dalje širenje poslovanja“, objašnjava Ana Trbović.

❖ KAKO JE BLOKČEJN NAŠAO PRIMENU U ENERGETICI?

Moja firma, u saradnji sa vodećim svetskim elektroprivredama, gradi zajednički operativni sistem, otvorenu, javnu digitalnu platformu pod kapom Energy Web Foundation. Takođe razvijamo jedan računarski program za simulaciju energetske tržišta bez posrednika. Druge firme rade na povezivanju punjenja električnog automobila, razmeni struje, boljem načinu plaćanja, efikasnijem izdavanju i trgovini potvrdama o proizvodnji obnovljive energije... Svi koriste jedinstvenu platformu i doprinose standardizaciji i bržem razvoju ove tehnologije.

Blokčeju, pored automatizacije određenih procesa, omogućava deljenje i razmenu energetske izvora na novi način. Najdramatičnije promene će verovatno poslednje stići na tržište jer zahtevaju ozbiljnu izmenu zakona. Recimo, neko ko ima solarni panel na svojoj kući moći će da proda vi-

STUDIJA SLUČAJA

AMAZON

Amazon Go prodavnica

Da li vam je dosta čekanja u redu na kasi u prodavnici? U kompaniji Amazon smatraju da se tome bliži kraj. Naime, Amazon Go je lanac prodavnica u nekoliko gradova u Sjedinjenim Američkim Državama gde nema čekanja u redu za plaćanje, već kupac može praktično da uđe u prodavnicu, uzme proizvode koji su mu potrebni i izađe. Plaćanje kupljene robe obavlja se pomoću Amazon Go aplikacije. Ta procedura ima nekoliko koraka. Naime, potrebno je da kupac najpre otvori račun na aplikaciji Amazon Go. Prilikom ulaska u prodavnicu, kupac na posebnom čitaču na ulazu očitava QR kod svoje aplikacije, a nakon toga, aplikacija preko kamere i senzora u prodavnici prati da li je kupac uzeo određeni proizvod sa police ili ga eventualno ponovo vratio na nj. Prilikom izlaska iz prodavnice, račun korisnika na aplikaciji se zadužuje za vrednost uzetih proizvoda. Aplikacija pruža i informacije o proizvodima koji se nalaze u prodavnici, kako bi kupcima bila olakšana potraga. Kompanija Amazon planira da otvori 3.000 prodavnica do 2021.

❖ IMAJU LI ENERGETSKE KOMPANIJE TU SVEST?

Mnoge prate razvoj, uče i pokreću pilot-projekte koristeći blokčejn. Od pre par meseci zaživele su i prve tržišne aplikacije. Jedan primer je dobijanje i razmena sertifikata za izvore obnovljive energije. Mnoge velike firme kupuju ove potvrde, odnosno snabdevaju se zelenom strujom, jer žele da učestvuju u smanjivanju emisije CO₂ i plate zagađenje koje prave svojim poslovanjem. Neke to rade isključivo jer se osećaju odgovornim, a postoje i zemlje koje zakonom uslovljavaju kupovinu sertifikata radi neutralisanja zagađenja.

❖ DA LI SU DRŽAVE SPREMNE DA PRIMENE TAKAV MODEL?

Današnji propisi u Evropi i SAD vrlo su složeni kada je u pitanju trgovina strujom jer nije ranije postojala tehnologija koja omogućava domaćinstvu, ali i uređaju, da "trguje". I u Davosu smo razgovarali o tome kako omogućiti ispitivanja, lokalne projekte, koji će ubediti države da u jednom trenutku promene zakon. Treba naglasiti da za većinu blokčejn aplikacija u energetici nije potrebna promena zakona ali za ovu najzanimljiviju, direktne razmene struje, jeste. Razgovarali smo i o zaštiti podataka, ali i o omogućavanju firmama da dođu do podataka koji su sada zatvoreni. Zašto bi, recimo, samo jedna distributivna firma imala pravo na podatke koliko ljudi i kako troše struju. To su važni podaci i za druge tržišne igrače koji su spremni da razviju neku novu uslugu na osnovu tih podataka.

❖ KOJI SU VAM NAJVEĆI UTISCI SA OVOG SKUPA?

U Davosu sam videla direktorku MMF-a Kristin Lagard, glavnu ekonomistkinju MMF-a Gitu Gopinat, direktorku Nasdaka Adenu Fridman, Bonoa, Stiva Forbsa, bila na večeri gde je otvoreno govorila Angela Merkel, na drugoj gde sam imala priliku da razgovaram sa ekonomistima nobelovcima, upoznala umetnicu koja slepe uči fotografiju kako bi se izrazili na jedan novi način, istraživačkog novinara iz Holandije koji zagovara četvorodnevnu radnu nedelju, našu umetnicu Milicu Zec koja podstiče očuvanje životne sredine kroz projekat virtuelne umetnosti "Drvo" gde se stavljate u poziciju ugrožene prirode, te mnoge kolegice i kolege inovatore, kao i legendarnog ser Dejvida Atenboroa, koji optimistički tvrdi da su ljudi nadareni za rešavanje problema i da samo treba da se usredsredimo na rešavanje problema klimatskih promena. Pored odličnih poslovnih sastanaka, sveukupno, Davos doprinosi širenju vidika i podstiče na novo stvaralaštvo.

BLOKČEJN, PORED AUTOMATIZACIJE ODREĐENIH PROCESA, OMOGUĆAVA DELJENJE I RAZMENU ENERGETSKIH IZVORA NA NOVI NAČIN

šak struje komšiji, ili da od komšinice kupi rezervu struje koju ima njen električni automobil bez potrebe da u toj razmeni posreduje elektrodistribucija. Najinovativnije elektroprivrede trude se da pronađu nove poslovne modele jer su prateći razvoj telekomunikacione industrije videle kako je ona iscrpla model naplate minuta i morala da razvije dodatne usluge.